

Stanowisko organizacji prawniczych w sprawie działań resortu sprawiedliwości wobec Akademii Wymiaru Sprawiedliwości oraz Rektora-Komendanta dr. Michała Sopińskiego

Stowarzyszenia z najwyższą troską przyjmują do wiadomości komunikat i działania Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczące Akademii Wymiaru Sprawiedliwości (AWS) oraz próby odwołania dr. Michała Sopińskiego z funkcji Rektora-Komendanta. Uznajemy te działania za naruszające fundamentalne zasady konstytucyjne, ustawowe gwarancje autonomii uczelni wyższej oraz standardy praworządności.

1. Autonomia uczelni wyższej jako wartość konstytucyjna i ustawowa

Konstytucja RP (art. 70 ust. 5) oraz ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce gwarantują uczelniom autonomię w zakresie organizacji, zarządzania i wyboru władz. Akademia Wymiaru Sprawiedliwości, mimo statusu uczelni służb państwowych i nadzoru Ministra Sprawiedliwości wynikającego z ustawy o Służbie Więziennej, pozostaje uczelnią wyższą w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym. Nadzór sprawowany przez ministra nie może przybierać charakteru dowolnej, politycznie motywowanej ingerencji w kompetencje organów uczelni, w szczególności Senatu.

Próby kwestionowania wyłącznej kompetencji organów akademickich w zakresie powoływania i odwoływania rektora, a także podejmowanie decyzji nadzorczych z pominięciem lub wbrew stanowisku Senatu AWS, stanowią niedopuszczalne naruszenie autonomii. Autonomia nie jest przywilejem, lecz gwarancją niezależności nauki i kształcenia od doraźnych interesów politycznych. Uczelnia publiczna – także służb państwowych – nie może być traktowana jako narzędzie bieżącej walki politycznej.

2. Bezprawność działań odwoławczych wobec Rektora-Komendanta

Decyzja o odwołaniu Rektora-Komendanta na podstawie art. 432 ust. 5 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce wymaga wykazania rażącego lub uporczywego naruszenia prawa. Zarzuty formułowane przez resort (nieprawidłowości proceduralne w postępowaniach doktorskich, aktywność publiczna, spór dotyczący umowy w zakresie aplikacji kuratorskiej) nie spełniają –

w ocenie organizacji – standardu „rażących i uporczywych” naruszeń uzasadniających tak drastyczną ingerencję.

Szczególnie niepokojące są okoliczności proceduralne:

- kwestie prawidłowego doręczenia decyzji zgodnie z Kodeksem postępowania administracyjnego,
- istnienie zabezpieczenia udzielonego przez Trybunał Konstytucyjny, o którego obowiązywaniu strona i organ nadzorczy zostały poinformowane,
- odmowa dopuszczenia organizacji społecznych i związków zawodowych do udziału w postępowaniu mimo legitymacji wynikającej z interesu publicznego i statutowego.

Działania te budzą poważne wątpliwości co do zachowania standardów rzetelnego postępowania administracyjnego i prawa strony do obrony. Publiczne ogłaszanie skutków decyzji przed jej prawidłowym doręczeniem oraz bagatelizowanie zabezpieczenia TK podważa zaufanie do państwa prawa.

3. Niedopuszczalność instrumentalizacji nadzoru

AWS kształci kadry dla Służby Więziennej i wymiaru sprawiedliwości. Jej misja wymaga stabilności, przewidywalności i ochrony przed politycznymi fluktuacjami. Wykorzystywanie kompetencji nadzorczych do usuwania władz uczelni w sytuacji sporów o charakterze ustrojowo-politycznym (w tym dotyczących statusu organów sądowych) prowadzi do erozji zaufania do instytucji i narusza zasadę legalizmu.

Organizacje podkreślają, że krytyka działań władzy publicznej, wypowiedzi w debacie publicznej czy zajmowanie stanowiska w kwestiach ustrojowych nie mogą automatycznie kwalifikować się jako „demonstracyjna aktywność polityczna” dyskwalifikująca do pełnienia funkcji akademickiej – zwłaszcza gdy dotyczy to osób, które realizują konstytucyjne prawo do wolności słowa i udziału w życiu publicznym.

4. Wezwanie

Wzywamy Ministra Sprawiedliwości do:

- natychmiastowego zaniechania działań naruszających autonomię AWS,

- pełnego respektowania zabezpieczeń Trybunału Konstytucyjnego oraz standardów proceduralnych,
- zapewnienia, że wszelkie postępowania wobec władz uczelni będą prowadzone z zachowaniem najwyższych gwarancji rzetelności, transparentności i niezależności od doraźnych interesów politycznych.

Autonomia uczelni wyższych, w tym uczelni służb państwowych, stanowi jeden z filarów demokratycznego państwa prawa. Jej naruszanie – niezależnie od barw politycznych aktualnej władzy – jest niedopuszczalne i musi spotkać się z zdecydowanym sprzeciwem środowisk prawniczych.

Jerzy A. Kukuniel Instytut Ordo Iuris
 Krzysztof A. Wągrowiec WSA
 Zygmunt Desiński Stowarzyszenie RP
 Juliusz Pietsch Prawo dla Polaków
 Paweł Wątkowski NSD w del. Specjalist